

DÍVEJ SE NA ŽIVOT SE ŽENOU, KTEROU MILUJEŠ, KTEROU DAL /BŮH/ K TOBĚ POD TÍM SLUNCEM

Kázání ze soboty 13.2.2016 – br. Josef Dvořák

Mudroslovná část Písma (zejména *Kazatel* či *Přísloví*) je určena primárně mladým lidem pro kultivaci životních hodnot, pro orientaci ke zbožnosti. Značnou (tisíciletí osvědčenou) naléhavost si připomeneme z **Kaz 9,7-9** porovnávaje biblický text ve znění hebrejském, řeckém a latinském, přičemž je souhrnně vyjádřeno: **Život muže se točí převážně kolem dvou oblastí – kolem jeho nejmilovanější ženy (s dětmi) a kolem jeho práce, při tom všem se rád napije i nají (předně spolu s ženou i dětmi).**

– hebrejsky:

„Chod', jez v radosti chléb svůj a pij (hoduj) v srdci dobrém (vlídném) víno své; neboť dávno oblíbil si¹ ten Bůh skutky tvé.

V celém čase (období) jsou šaty tvé bílé a olej na hlavě tvé ať nechybí.

Hled' (dívej se) na život se ženou, kterou miluješ, každý den života pomíjivého (marného) tvého, kterou dal /Bůh/ k tobě pod tím sluncem /pro/ každý den pomíjivý tvůj, neboť on /Bůh/ dává úděl (podíl) tvůj v životě a v práci (marné námaze) tvé, jež tě namáhá pod tím sluncem.“

– latinsky:

„Jdi tedy a jez v radosti chléb svůj a pij s radostí víno své, neboť Bůh si oblíbil (schvaluje, sledává dobrou) práci (činnost, službu, pomoc – tj. práce pro druhé) tvou.

V každý čas (řecky kairos) ať je oděv tvůj bílý a olej na hlavě ať ti nechybí.

Využij (dopřávej si, řecky hled') život s manželkou, kterou miluješ (řecky kterou sis zamiloval) po všechny dny života vrtkavého (nestabilního, nestálého) tvého, které dány jsou ti pod sluncem všechnen čas života tvého, toto je tedy podíl (část) v životě i v díle tvém, které konáš (pracuješ, namáháš se) pod sluncem.“

Písmo nás nabádá: „Chod', jez v radosti chléb svůj a pij (hoduj) v srdci dobrém (vlídném) víno své; neboť dávno oblíbil si ten Bůh skutky tvé.“ V knize *Kazatel* je řečeno v předešlých verších již třikrát, že najíst se a napít je jakousi dobrou kompenzací za lidskou námahu, ba že jde o dar Boží (dobře se najíst i napít).² Ovšem v citovaném textu je cosi navíc. Je řečeno: jez chléb a pij víno, nejde o to „nablábnout se“ a nemít žížeň, ale o společenství, o bytí spolu. Krásu společného jídla vytvářejí lidé, nikoli lesk kuchařského umění. Vždyť chléb je potravinou i chudých domácností a o něco lepší pití než voda, je voda ochucená ovocem, ať jde o víno či šťávu. Křesťané zde vzpomenu, že stejné symboly užil Ježíš při své Pesachové večeři a slíbil, že u stejné příležitosti v jiném světě se jednou setkáme v plnosti. Ve starém Orientu (tak jako dnes) bylo nemyslitelné jíst a pít sám. Společné jídlo rodinu, lidi spojuje.³

¹Od tohoto slovesa jsou v hebrejštině odvozena slova *soulad*, *přížeň*.

²Kaz 2,24; 3,13; 5,17.

³Zejména v semitské kultuře starého Izraele. Viz NOVOTNÝ, A. *Biblický slovní*, Praha: Kalich, 1956, s. 297, heslo jídlo.

Chtění rodiny spolu jíst (spolu snídat, obědvat či večeřet) je známkou vzájemného propojení i ochranou před možným odcizením.

Čím je podmíněno jedení a pití s radostí? Proč někdo pije s dobrým, můžeme přeložit vřídlným, hodným srdcem? Radost z jídla a pití vyvěrá z Božího přitakávání našim činům, ty zase (mimo jiné) pramení ze společně sdílených životních hodnot, mezi něž neodmyslitelně patří také obětavé nasazení i práce pro druhé, jež latinské znění nazývá pomocí či službou, vždyť ta může být zahrnuta ve všech lidských profesích. Odbočíme-li malinko do Nového zákona, shledáme, jak důležité je, aby se z perspektivy ohlédnutí nejen let, nýbrž též několika dnů, dalo na naše životy dívat. Když Jidáš vracel peníze za zradu, kněží mu namítají dle Českého ekumenického překladu: „Co je nám po tom? To je tvoje věc.“ Kraličti: „Co nám do toho? Ty viz.“ Doslova: „Ty uvidíš“ (Mt 27,4; srov. 27,24.) Tedy ty se na to budeš dívat, co za sebou zanecháš. Jidáš se na to dívat nemohl. A nebude-li se na náš život dívat naše dítě či nejmilovanější, pak máme naději, že tak učiní skrze Krista a jeho odpouštění.

Základní pravdou (křesťanského) spolubytí je, že k jeho kráse i dobru nezastupitelnou měrou přispívá vědomí Božího přitakávání.⁴ Odtud tedy prýští radost ze společného života rodiny, ze společně prožívaného času kupříkladu u jídla a pití, ať soukromého, nebo s přáteli, či s Bohem – Kristem (Večeře Páně). Následující verš vynáší do soustředěného pohledu další nezastupitelné životní hodnoty:

„V celém čase (období, řecky kairos) jsou šaty tvé bílé a olej na hlavě tvé ať nechybí.“ Dalším projevem spokojeného páru a rodiny⁵ bývá **hezký vzhled** (výrazem zlomených vztahů je vizáž zanedbaná, sešlá). Je-li řeč o **bílém** oblečení, pak je míněna barva, jež ve starověku i v naší kultuře **symbolizuje čistotu, radost, nevinnost, vítězství.**⁶ Hezky se oblékat, **být voňavý** pro druhého, to jsou výmluvné projevy radostného soužití. Vzpomeňme na krásu a vůni vlastních dětí, na vůni našich miminek, čemuž předchází to, že nám zavoní ten/ta nejmilovanější, ba i v intimní oblasti platí, že si milující musí vonět. Obdobné hodnoty opěvuje nejstarší známé literární dílo lidstva, *Epos o Gilgamešovi*. Šenkýřka Gilgameše nabádá (podle starobabylónské verze desáté tabulky): „Ty, Gilgameši, žaludek si naplň, ve dne i v noci bud' stále vesel! Denně pořádej slavnosti, tancuj a hraj si ve dne i v noci! Nechť čisté jsou tvé šaty, tvá hlava vymyta, ve vodě se koupej! Na dítěka zři, jež držíš ve své ruce. Ať manželka se raduje na tvém klíně! Takové je lidské počínání.“⁷ Mudrosloví knihy *Kazatel* vyzdvihuje vliv lidského biopole – jde o to, co každý sám za sebe i jako pár vyzařuje – zda vnitřně přítomná a navenek vyvěrající partnerská nevinnost, radost i čistota vztahu. Taková atmosféra vztahu přináší též druhým do života pokoj. Co může být nápomocno dobrotivým silám soužití? Umění rozpoznat **KAIROS** vztahu, tj. zásadní momenty. Řečtina rozlišuje dvojí pojetí času.

⁴Srov. HELLER, J. *Na čem mi záleží*, Praha: Vyšehrad, 2009, s. 71.

⁵Prvním nešťastným člověkem v Bibli je (podle latinského znění) Kajin.

⁶Viz NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, Praha: Kalich, 1956, s. 60, heslo barva. Též *Encyklopedie starověkého Předního východu*, Praha: Libri, 1999, s. 52, heslo barvy.

⁷*Epos o Gilgamešovi*, přel. L. Matouš, Praha: ČS, 1976, 3. vyd., s. 79–80. Větší podobnost s biblickým textem vykazuje jiná varianta Matoušova překladu: „Naplň si žaludek, Gilgameši, a ve dne i v noci se raduj! Denně pořádej slavnosti, tancuj a vesel se ve dne v noci! Nechť čisté jsou tvé šaty, hlavu svou umyj, ve vodě se koupej! Starej se o dítě, jež za ruku tě chytá, ať se manželka raduje na klíně tvém! Nechť toto je lidstvu údělem!“ – *Živá díla minulosti, Pět svátečních svitků*, Praha: SNKLHU, 1958, s. 228.

To prvé slovo pro čas, *chronos*, vyjadřuje čas, který plyne. V tomto čase není zas tak důležité, zda něco vykonáme dnes, nebo to odložíme na zítřek. Naopak čas zvaný *kairos*, o němž hovoří náš text v řeckém znění, označuje neodkladná rozhodnutí či konání. Dnes je čas vyznat „miluji tě“, teď je ta hodina, okamžik, kdy mám všeho zanechat a věnovat se vyřčené dětské otázce, teď je čas, kdy autority sboru mají předat štafetu... Ta příležitost už se nikdy nevrátí. Ježíš Nazaretský v Getsemanské zahradě praví: „Hle, přiblížila se hodina...“, tj.: „Teď je má hodina!“ (Mt 26,45) V životě (v dobrém i zlém) bývá rozhodující citlivost pro rozlišování mezi *chronos* a *kairos*, vnímavost pro klíčová rozhodnutí i skutky, jež nebudou (nemusí) mít příležitost opakovat se. Zejména ženy a dívky zaujme následující text:

“Hled’ (dívej se) na život se ženou, kterou miluješ, každý den života pomíjivého (marného) tvého, kterou dal /Bůh/ k tobě pod tím sluncem /pro/ každý den pomíjivý tvůj, neboť on /Bůh/ dává úděl (podíl) tvůj v životě a v práci (marné námaze) tvé, jež tě namáhá pod tím sluncem.” Zásadním přáním zbožných je – být na všechno dva. Latinský text tuto touhu vyjádřil apelem: *dopřávej si život se svou manželkou, zatímco řecký se drží hebrejského: dívej se na život se svou ženou.* Důsledkem společného dívání se na život je transformace pohledu, kdy milující dokáží vidět svět očima milovaného. Což bývá důležité pro mnohá rozhodnutí i skutky a je snaha nenahraditelná. Navíc pro ty, kteří se milují, pro ty se život skládá ze dnů. Život sice počítáme na roky, ovšem život manželů je nesen dny. Pokud podceňujeme dny, může nám život jalově proplout mezi prsty, nebo se zhroutit. Každé období života je jedinečné. Jiný je vztah během chození, jiné je soužití bez dětí a poté s dětmi. Jiný je život, když jsou děti malinké, jiný když dospívají, nebo když se k rodičům vracejí již se svými dětmi a partnery. A žádné z těchto období se nikdy (pod sluncem) nevrátí (a každé z těchto období je složeno ze dnů). Snad také proto začíná celý text výzvou:⁸ *chod’!*, tj. nezastavuj se, nezůstaň (v životě) stát!

Miluješ svou ženu každý den, praví text, právě proto i navzdory tomu, že je život pomíjivý. Základní stabilitou může být soužití právě navzdory všelijak nestabilnímu lidskému bytí, jak konstatuje latinské znění. Biblický text apeluje: *dívej se na život se svou ženou každý den!* Vždyť ti ji dal /Bůh/, zdůvodňuje se. V tom se odlišuje biblická tradice od mudrosloví starověkého Egypta; *Ptahhotepova naučení* (ze 24. stol. př. Kr.), které uvádí: „... Když jsi dosáhl postavení, založ si domácnost; miluj opravdově svou ženu, živ ji a oblekej; vonné masti jsou lékem pro její tělo – dělej radost jejímu srdci po celý život,“ a následuje text, jež v našem jazyce znamená: „a ona ti to vrátí...“⁹ Ovšem biblická tradice v mnoha textech přidává, že milovat Bohem darovaného člověka, je realizací úcty, ba lásky k samotnému dárci, tedy k Bohu. Při četbě Písma se dostavuje rozpoznání toho, co je v životě důležité; což obnáší vyhnout se tomu marnému a dávat prostor smysluplnému, dobrému. Co o dobrém a nakonec i o věčném životě rozhoduje? Tím je vztah s Hospodinem, jím jsou formovány další vztahy, životní hodnoty i lidské konání.

AMEN

⁸V hebrejském znění je zde text oddělen setúmou.

⁹Doslova: „je (jako) pole, které svému pánu přináší užitek...“ ŽÁBA, Z. *Tesáno do kamene, psáno no papyrus*, Praha: Svoboda, 1968, s 46.